

'Ostàlgia', nostàlgia

"Al nostre voltant tot s'omple de gent incomprensible, costums exòtics, salvatges que parlen noves llengües estranyes, desordre, imprevisió."

Alemanya, com sap tothom, o almenys aquesta és la merescuda fama, és país institucional i eminentment orgànic. La necessitat de precisió és part inalienable de l'ànima nacional: de precisió terminològica, entre altres. De manera que, entre infinites institucions dedicades a precisar, n'hi ha una que cada any es reuneix, es documenta, i proclama les paraules noves del temps: les que cal incorporar al vocabulari perquè l'any anterior s'han incorporat a la vida. Admirable empresa. Entre els neologismes de l'any noranta-tres, n'hi ha un de ben interessant: *Ostalgie*, que vol dir la "nostàlgia de l'est". El sentiment de bona part dels ciutadans dels nous *lander*, és a dir de l'antiga República Democràtica, pels vells i bons temps passats, quan tot era previsible, modest, estable, immòbil.

Acostumats a la disciplina normal de la tradició prussiana, protegits per l'estat i pel partit contra les inclemències de la meteorologia econòmica, acompanyats per l'ordre i per l'estabilitat moral, la bona gent de la vella RDA, passada l'eufòria de la unificació, es troben amb el cul a l'aire. Exposats a tots els vents, a l'atur, a les reconversions, les incerteses, els jovenets neonazis, la llibertat de mals moviments, el món real, la vida moderna. Ai, las, quina suma de novetats indigeribles! Com era de bo el temps passat, quan cada cosa era al seu lloc, i hi havia un lloc per cada cosa. Tenen nostàlgia perquè el present els és estrany, tenen "dolença de país perdut", perquè tenen por del país nou. No són els únics: milions i milions de russos, de serbis, d'eslovacs o d'ucraïnesos deuen estar patint del mateix mal. I una bona proporció dels qui ens pensem "occidentals", i per tant immunes a la malaltia: en definitiva, la nostàlgia, el "dolor per la pàtria absent", la van inventar els suïssos.

Sí, els suïssos dels segles XVI i XVII, que abans de ser rellotgers de precisió i banquers de comptes numerats, eren sobretot soldats professionals. Companyies de suïssos vagaven per Europa a sou del papa, de l'emperador o de qui els podia pagar (l'últim batalló de mercenaris, record d'aquell passat guerrer, és la Guàrdia Suïssa Vaticana), passaven els anys de campament en campament, de batalla en batalla... i s'enyoraven mortalment. Una malaltia, un dolor crònic, que va inspirar

el nom al Dr. Johannes Hofer, alsacià, en un tractat presentat a Basilea el 1688. Coromines diu que el metge era suís, que li deien J. J. Herder, i que inventà el mot el 1678: discrepàncies de l'erudició. El mot volia dir "dolor pel retorn", allò que sentia el pobre suís, guerrer llogat per falta d'ocupació a casa, quan sentia cantar el "Küche Ryen", o pensava en la vaca i en l'herba verda de la vall. Una invencible *cupiditas redeundi in patriam*: desig ardent de tornar al país.

Això és el que tenim tots, desig dolorós d'una pàtria segura, amb herba verda, vaca, picarols, mare que ens estime, bona fresqueta a l'estiu i habitació calenta a l'hivern. Tots voldríem viure en la nostra Suïssa particular, aquesta és la qüestió: en aquell lloc de la infantesa on no passen coses, o les que passen són previsible i bones. On la protecció estava garantida, la salut era certa, la mare ens estimava i el pare assegurava el camí recte. El canvi de pàtria és massa ràpid, a hores d'ara, la mutació dels costums, l'alteritat quotidiana, la incertesa de tot, van fent a poc a poc que ens sentim "lluny de casa", no en sentit espacial sinó en sentit temporal: la nostra "casa" verdadera, la nostra pàtria llunyana, cada vegada més, és el passat. En el present som estrangers, estranys a tanta novetat, incòmodes, incerts sobre què hem de fer en aquest món que canvia sense fre. Al nostre voltant tot s'omple de gent incomprensible, costums exòtics, salvatges que parlen noves llengües estranyes, desordre, imprevisió, el mareig torbador de les notícies del dia, coses així. I llavors ve la "dolença", el mal de cor, el dolor pel retorn.

Retorn a quin passat-pàtria perduda? Aquest és el nus, i també és el perill: no hi ha passat on tornar. S'ha acabat: la nostàlgia —l'*ostalgie*— és un dolor inútil. I si es converteix en epidèmia, malament rai: la gent, per no patir, és capaç d'enyorar el feixisme, el partit únic o qualsevol altra fantasia analgèsica. Un altre mal del segle. **Joan F. Mira**